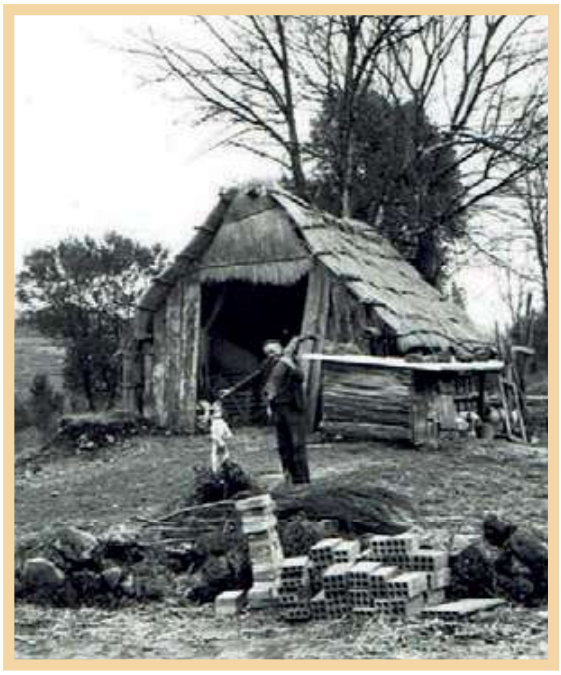

UN PUNT D'HISTÒRIA:

Els extingits coberts o cabanyes de palla de sègle

Col·leccionable **núm. 3**

Edita: COMISSIÓ DE FESTES DE BATET DE LA SERRA i JUNTA VEÏNAL DE BATET DE LA SERRA

La sègle (o sègol) és un cultiu que encara es pot veure sembrat en alguns camps de Batet, tot i que cada vegada menys. És un cereal que tant se n'aprofita el gra (farina de sègol apreciada per les seves propietats en el consum humà i per fabricar pinsos per bestiar) com la 360er farratge

Camp de sègle, maig 2017

Precisament la palla és el que s'utilitzava per construir bona part dels coberts de sègle. Segurament la llargada de la planta, d'1,5 m a 1,8 m, fa que sigui apropiada per aquest ús.

Ara mateix només hi ha una d'aquestes cabanyes en tot Batet. Però tan sols fa uns quaranta anys encara eren presents al voltant d'alguna casa o a recer d'un marge. Tot i que a l'entorn de moltes cases encara es poden veure les restes de les parets on fa temps n'hi havia hagut. Les de les cases servien per poder-hi guardar eines, gra o farratge a cobert. Les dels camps eren molt útils per aixoplugar-s'hi quan queia un ruixat mentre s'estava llaurant o fent alguna feina al camp. També servien per poder fer la beguda a l'ombra els dies més calorosos d'estiu.

Aquestes cabanyes, malgrat la simplicitat com a edifici (si és que es pot catalogar d'edifici), requereixen tenir certa cura a l'hora de construir-les. A continuació se'n descriu el procés pas a pas:

En primer lloc partim de la base que hi ha un perímetre de paret de pedra seca d'entre 1 i 1,5 m d'alçada. Aquesta paret és la part permanent de la construcció.

Cabanya de Can Gaspar - foto de principis dels 70

Cabanya de Can Bora – Foto actual 7-05-2017

A continuació es col·loca la peça clau per garantir l'estabilitat de la cabanya: un puntal de fusta situat al final de la cabanya, que es clava a terra i determina l'alçada de la cabanya.

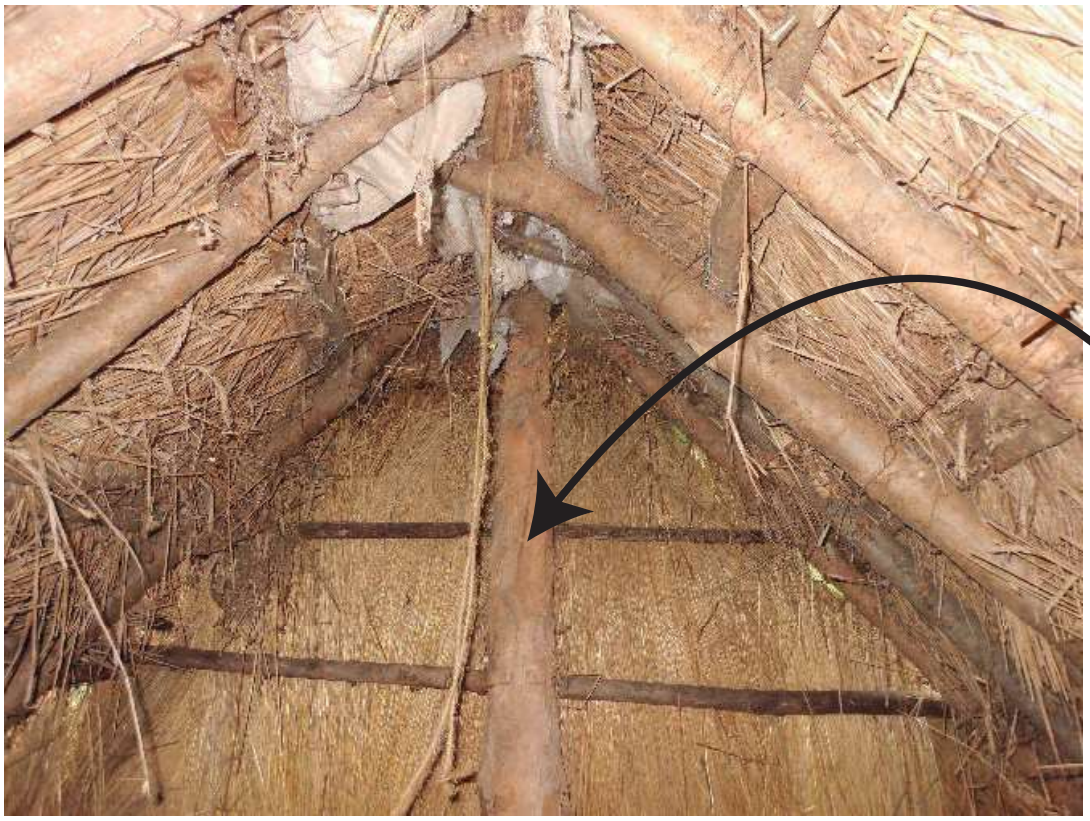

És un peu dret amb un forcat a l'extrem on s'hi col·loca un travesser (tronc que tindrà la llargada de tota la cabanya) i que en realitat és l'equivalent a la biga serrera en una coberta de fusta. Aquesta serrera s'aguanta gràcies a uns puntals inclinats a banda i banda, que queden falcats sobre la paret de pedra. Formen els dos "vessants" de la cabanya. El pendent dels quals ha de ser aproximadament del 100%, o sigui, que es tracta d'un pla inclinat 45º respecte l'horitzontal per evacuar l'aigua de pluja més ràpid i evitar degoters.

Col·locació dels puntals que aguanten el tronc central

Una de les fustes més apreciades per a fer aquestes cabanyes, tant per la facilitat de treballar com per la lleugeresa, és la del trèmol. Espècie d'arbre que s'ha reduït molt el nombre d'exemplars en els boscos actuals de Batet. S'ha de dir que és una espècie més pròpia de boscos de ribera i precisament l'Altiplà Basàltic de Batet destaca per l'absència de cursos d'aigua. Tot i això on s'adapta més en el nostre terme és a la part obaga.

Ara bé, també eren utilitzats puntals de castanyer o de roure, si es tenien més a l'abast.

Fins aquí els elements que formen l'estructura de la cabanya.

A continuació es cobreixen els dos vessants. Sobre el pendent que formen els puntals laterals es fixen unes barres a tot al llarg, separades uns 50 cm. Aquestes barres faran de suport a la sègle, que es col·locarà de baix cap a dalt fent capes superposades. Pot acabar tenint un gruix d'entre 10 i 15 cm. Per estabilitzar la palla es col·loca una segona filada de barres per la part exterior a tot el llarg, coincidint amb les anteriors, per poder lligar-les de sota amb les de sobre.

I finalment, com a tota coberta, és important protegir l'entrada d'aigua en el punt més alt. En aquestes cabanyes es resol amb feixos de sègle doblegada per la meitat, de manera que cobreixi a banda i banda.

La part construïda amb sègle s'havia de renovar periòdicament, cada 2 o 3 anys, segons el gruix que tingués. Les inclemències del temps poden perjudicar la palla amb més o menys rapidesa.

Segons l'alçada que podia acabar tenint la cabanya s'aprofitava per fer un sostre intermedi amb posts de fusta. D'aquesta manera es duplicava la superfície d'emmagatzematge.

Garbes de sègle

La sègle, prèviament, té un procés de preparació. Es talla quan l'espiga ja té gra. Ara bé, s'ha de batre perquè el gra, seria massa atractiu pels ocells, rates, etc... i ho malmetrien ràpidament. Però no es pot batre de qualsevol manera: cal fer-ho quan hi hagi un cert grau d'humitat perquè sinó es trencaria la palla. Després s'ha de "pentinar". Consisteix en anar passant la palla per les pues d'un pinta (o un rascló), de manera que va quedant la palla de mida uniforme i neta.

Actualment és un element que ha desaparegut del nostre paisatge. A mesura que els tractors han anat substituint la força dels animals en les feines del camp han necessitat edificis de més dimensió per resguardar-los.

Qui s'anima a construir-ne una?

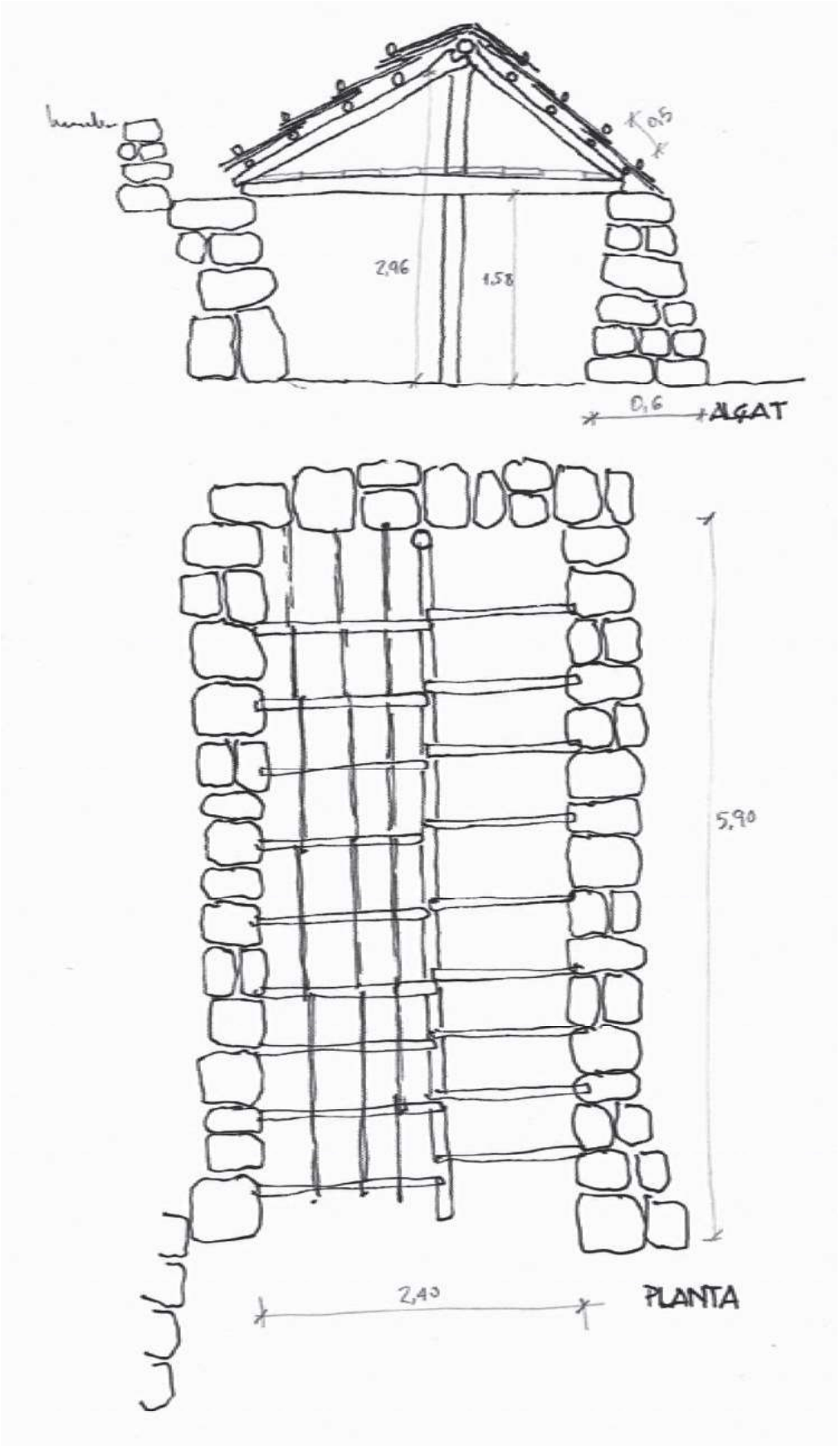

Croquis de la barraca de Can Bora

Font d'informació: Salvador Busquets (Can Bora) i Cisco Ribas (Can Gaspar).
Fotos antigues cedides per: Can Gaspar / Pere Clavaguera (Ca la Coixa).

Un col·laborador anònim pel record de les coses i tradicions d'abans

Imprenta Costa - Olot

Fotos portada: Cabanya de Can Gaspar (mitjans anys 60) i cabanya de sègle a Ca la Coixa (anys 40).